

Krivična obtoževanja 2. del

V prejšnji številki sem opozoril, da se v medijih čedalje pogosteje pojavljajo zapisi, ki bistveno krivenčijo resnico. Zaradi čedalje večje množice objavljenega ostajajo takšni zapisi pogosto brez potrebnega odziva. Na nekatere, najhujše, pa je vendarle treba odgovoriti.

Na dva, ki sta me prizadela v zadnjem času, odgovarjam v tem zapisu. Nadaljujem z odzivom v prejšnji številki. Seveda, "komunisti so tvegali", kot pravi (drugi, v prejšnji številki večkrat navajani) avtor. Pričakovali bi vsaj to, da bo okoliščine, predvsem pa posledice tega "tveganja" postavil v realne okvirje, da bo upošteval vse okoliščine, ki so pri tem "tveganju" nastopale. Naredil pa je to, kar kontinuitetniki nenehno počnejo, zamolčal je vse druge elemente in potem je na tej čistini izpo-

stavil samo enega, "tveganje", pogum, ki pa takšen, "očiščen" vseh primesi, predvsem pa negativnih, lahko dobi čisto drugačen pomen, v tem primeru seveda pozitivnega.

Vprašanje odpora

Nikoli ni odveč opozorjanje, da dogajanje med drugo svetovno vojno oziroma nacifašistično okupacijo lahko boljše razumemo tudi tako, da ga primerjamo z dogajanjem v okupiranih državah druge Evrope, na zahodu, severu in vzhodu. Tudi tam so bili okupirani, toda tam ni v začetnih obdobjih okupacije, torej v letih od 1939 do leta 1943, nihče, predvsem pa ne nobena politična skupina, nastopil proti okupatorju tako, v takšnih oblikah, kot je to storila in počela komunistična partija v Sloveniji (in Jugoslaviji). Vodstvo komunistov je namreč dobro vedelo predvsem eno, da morajo, prvič, pohiteti, če si hočejo pridobiti prednost, in drugič, da morajo hkrati svoje politične

tekmence prikazati v najslabši mogoči luči, kot nesposobneže, mlačneže, kolaborante, izdajalce in s podobnimi skrajno odioznimi oznakami. Ves čas vojne so ljudje poslušali to propagando, nato pa še dolgih 45 let po vojni. Navadni ljudje, ki so vedno v večini, še danes le težko preverjajo resničnost informacij, ki so v javnem obtoku, v razmerah okupacije in vojne pa je bilo to praktično nemogoče. Laž je delovala tako kot vedno, nekaj se je bo že prijelo, še posebej če je dovolj vztrajno ponavljana. V Sloveniji je ves revolucionarni teror temeljil na ponavljanju najhujših laži, s katerimi so komunisti označevali svoje politične nasprotnike in žrtve svojih zločinov.

Komunisti pa so hiteli s partizanskim odporom tudi zato, da so pod njegovo krinko lahko napadali in uničevali svoje notranje nasprotnike. Če bi namreč počeli le to zadnje, bi si v trenutku nakopali proti sebi ves narod. Tako, s poudarjanjem boja proti okupatorju,

pa večina ljudi dolgo ni opazila, kaj vse se v resnici dogaja v ozadju.

Obramba pred nasiljem

Avtor pravi, da so si komunisti "upali". Le kako naj se človek, posameznik – Slovenci so se namreč z okupacijo spremenili v posameznike, saj ni bilo več ne državnih organov, ki bi jih varovali, ne svobodnih občil, ki bi jih obveščala – znajde ali celo brani pred dvema ključnima prvinama protičlovečnosti, pred nasiljem in pred lažjo. Ta teror in nasilje sta 1942 deželo oklenila v strah, ki je marsikje imel razsežnosti smrtne groze. Danes je na razpolago vsakomur več kot dovolj literature, kjer je to natančno opisano.

Sredi te smrtne groze, sredi strahu, ki sta ga povzročala nasilje in laž, ljudem ni preostalo nič drugega, kot da se pred tem nasiljem začnejo braniti sami. Policije in sodišč ni bilo več, okupator pa je skrbel le za lastno varnost. Ko je partizanska skupina prišla v domovanje

Mravljeto družine na Brezovici pri Ljubljani (berite o tem v pro-partizanski knjigi *Križpotja*, napisal jo je partizan Karel Leskovec in je izšla v globokem komunizmu, če že komu gredo na živce "prodomobranski" avtorji, pa naj se ti še tako zavzemajo za resnico), bilo je sredi noči, in začela po hiši loviti in ubijati družinske člane, je eden od članov te napadene družine lahko storil le eno: v zgornjem delu hiše mu je uspelo, nočni "obiskovalci" še niso prišli do tja, odpreti okno in začel je klicati proti italijanskemu bloku, ki je bil nedaleč stran ob železniški progi: "Na pomoč, na pomoč, Italijani!"

Kolaboracija, mar ne, ti ljudje so kolaborirali, zato so si zaslužili smrt, porečeta omenjena avtorja, in vsi tisti, ki nočejo ali se jim ne da misliti. Primerov, kot je Mravljeto iz začetka julija 1942, je bilo takrat veliko. Ljudem, nemočnim in golorokim, ni v tisti eksistenčni grozi, ko si mnogi niso upali spati v domačih posteljah, ampak so se začeli skrivati vsepovsod, tudi po poljih, ni preostalo nič drugega, kot da začno razmišljati, kako bi zavarovali temeljno, kar ima človek, svoje življenje in življenje svojih družinskih članov ter vaško okolje pred nočnimi morilci in roparji.

Zgodovina ali življenje

Avtor pa ob tem temeljnem bistvu zapiše le sintagmo, očiščeno bremena takšnih in drugačnih okoliščin: komunisti so "razumeli zgodovino". Ni mu prav nič mar tisto, kar je bilo takrat nekaj bistveno drugega kot "razumeti zgodovino", da so bili ljudje, v vsej svoji ostrini v hrbet napadeni ljudje – če jih je "od spredaj" napadel okupator, tujec –, in da so se morali braniti. Če mu sintagma "morati se braniti" sploh kaj pove oziroma če mu sploh kaj pomeni. Vse drugo so "pravljice", vse drugo je politična propaganda, ki je (bila) v službi zločinske prakse. Vsak, ki te "pravljice" oziroma njihove idealizirane podobe o dobrih in slabih fantih ponavlja – kljub neizmerni literaturi, ki je danes o tem na raz-

polago –, je ... Kaj je?! Naj si vsak bralec sam poišče ustrezno oznako.

V nadaljevanju avtor omenja "napačno pozicijo" tistih, ki so bili žrtev revolucionarnega terorja, in doda, da je bila ta "napačna pozicija" celo "v najbolj emblematicnih točkah". Zraven pa še pomodruje, da "zgodovine niso razumeli v njenih ključnih trenutkih".

Če vzameš za takšno pisanje "očiščeno" in idealizirano podobo našega medvojnega dogajanja, kakršno so nam slikali in jo še vedno slikajo nosilci in dediči revolucije, v kateri partizani nastopajo kot izrazito dobri, njihove žrtve pa kot slabi fantje, ki so si zaslužili kazen, "ki jih je doletela", potem se morda še lahko poigravaš s takšno terminologijo in idealizirano formo (da "zgodovine niso razumeli v njenih ključnih trenutkih" in da so "komunisti tvegali"). Toda ta terminologija in idealizirana forma je, potem ko jo soočimo z vso mogočnostjo resničnega dogajanja, neizmerno prazna forma in ne vem, kako se lahko njen avtor pod njo sploh podpiše. Toda očitno se nekateri lahko. To so javni podpisi, ki jih nihče več nikoli ne more izbrisati iz javnega prostora. In vsaj

to bi lahko komu od teh podpisnikov praznih form kaj pomenilo.

Krivičnost neresnice

Avtor zapiše: "Zgodovinska napačna Katoliške cerkve na Slovenskem, ki je nista napravila ne hrvaška ne srbska (najmanj pa Mihajlovičevi četniki), je bila več ali manj javna kolaboracija z nacisti, ki je kulminirala v prisegi na bežigranskem stadionu. Ni znano, kaj preprosto si je mislil nadškof Rožman, ko je množico domobraskih fantov popeljal v Hitlerjevo naročje." Ko je v nadaljevanju omenil holokavst nad Židi, je v zvezi z njim dodal: "Če je škof Rožman vedel ali slutil, je njegova krivda neizmerna."

Grozne besede. Njihova grozljivost je v tem, da ne odsevajo niti kančka resnice. Nasprotno, napisane in naperjene so proti vsemu bistvu resničnosti, ki se je takrat v Sloveniji dogajala. Ne morem tu navajati vse te resničnosti, saj je je za debele knjige. Po letu 1990 so mnoge od teh knjig že napisane in so vsakomur javno dostopne. Seveda še kakšno vprašanje ni obdelano ali ni zadovoljivo obdelano v publicistiki. Toda v zadnjih štirinajstih

letih je izšlo zelo veliko pričevanj, analiz, študij in komentarjev, kjer so vprašanja, povezana s termini, kot so položaj Katoliške cerkve na Slovenskem med vojno, vprašanje kolaboracije oziroma vseh oblik sodelovanja z okupatorjem, predvsem pa vprašanja velikega komunističnega projekta izvedbe komunistične revolucije v posebnih razmerah sovražne okupacije dežele, obdelana podrobno in natančno. Tudi o oblikah nasilja tega projekta, o neizmernih posledicah tega nasilja, o uzurpaciji oblasti, ki je iz vsega tega neizmerne nasilja izšla in bila na njem vzpostavljena, imamo že relevantna razmišljanja. O tem sta veliko pisala Justin Stanovnik in Viktor Blažič, kot tudi o vprašanju povojne izrazito nedemokratske enopartijske komunistično-udbovske diktature, ki je na Slovenskem trajala kar 45 let (koliko let je dolgo človekovo življenje?!), do leta 1990, tako rekoč do včeraj, in katere posledice bomo Slovenci še zelo dolgo čutili, saj je od takrat minilo že 14 let, specifičnih postrežimskih razmer, ki jim pravimo tranzicija, pa ni videti ne konca ne kraja.

Ignoriranje objavljenega

Kako naj o vsem tem poglobljeno in argumentirano pišem v tem skromnem odzivu, saj bi avtor, ki ima v žepu doktorat in ki vzgaja nove generacije slovenskih intelektualcev, tudi ob še tako argumentiranem pisanju med branjem mižal, potem pa, ko bi končal, bi ga spet osvojila podoba o naši preteklosti, ki se je je učil, danes pa jo najdeš kvečjemu še v borčevskem glasilu, v učbenikih zgodovine in tu in tam v takšnem pisanju, kot je njegovo.

Navajani avtor pa nam pravi, da ni nič prebral ali da je vsa ta množica literature, ki je izšla po letu 1990, ničvredna. Slovenska Katoliška cerkev je po njegovem kolaborirala z nacisti in krivda škofa Rožmana je "neizmerna". Lep podpis slovenskega intelektualca. Naj ugibamo o treh možnostih, ki so botrovale temu podpisu. Ali se noče ali se mu ne ljubi ali pa se ni zmožen soočiti se z resnico?

Ivo Žajdela

Foto: Vlastja Simončič